

THÔNG TIN BÁO CHÍ

Công bố Chỉ số Công khai ngân sách quốc gia (OBI) của Việt Nam và Chỉ số công khai ngân sách Bộ cơ quan Trung ương (MOBI) 2019 vào ngày 01/07/2020

Việt Nam đạt được nhiều tiến bộ về Công khai ngân sách

Hà Nội, ngày 01 tháng 7 năm 2020, Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) cùng với Viện nghiên cứu Kinh tế và Chính sách (VEPR) chính thức công bố Chỉ số Công khai ngân sách quốc gia (OBI) của Việt Nam và Chỉ số công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương (MOBI) cho năm 2019.

Các chỉ số về công khai minh bạch ngân sách được thực hiện trong nhiều năm với mục tiêu đo đạc mức độ công khai, minh bạch trong quản lý ngân sách nhà nước, qua đó giúp tăng niềm tin của người dân và các đối tác phát triển đối với việc quản lý ngân sách các cấp ở Việt Nam. Đây là lần thứ 7 chỉ số OBI được công bố trên toàn cầu và ở Việt Nam, và là lần thứ 2 chỉ số MOBI được công bố. Kết quả khảo sát cho thấy Việt Nam đã đạt được những tiến bộ về công khai minh bạch ngân sách cấp quốc gia, và cấp bộ ngành nhưng vẫn có thể cải thiện thêm để thực hiện tốt hơn Luật ngân sách nhà nước 2015.

1. Khảo sát công khai ngân sách (OBS)

Khảo sát công khai ngân sách (OBS) là khảo sát đánh giá độc lập dựa trên bằng chứng, sử dụng các tiêu chí quốc tế về minh bạch ngân sách, trong đó có tính chủ động cung cấp thông tin về ngân sách của Chính phủ và khả năng tiếp cận thông tin ngân sách của công chúng; cơ hội chính thức cho công chúng tham gia vào quy trình ngân sách; và vai trò của các cơ quan giám sát ngân sách như cơ quan lập pháp và cơ quan kiểm toán trong quy trình ngân sách. Khảo sát OBS do Tổ chức Hợp tác Ngân sách Quốc tế (IBP) phối hợp với các tổ chức xã hội độc lập tại hơn 100 quốc gia trên thế giới thực hiện. Tại Việt Nam, Trung tâm Phát triển và Hội nhập là đối tác của IBP thực hiện khảo sát OBS từ năm 2012 cho đến nay.

Kể từ khi tham gia khảo sát OBS năm 2006, sau 7 kỳ khảo sát, chỉ số công khai ngân sách (OBI) của Việt Nam có xu hướng tăng và giảm nhẹ qua các kỳ đánh giá 2010-2017, và tăng nhanh trong khảo sát OBS 2019.

Kết quả này cho thấy Chính phủ và Bộ Tài chính Việt Nam đã nỗ lực thực hiện các cam kết công khai thông tin về quản lý và sử dụng nguồn lực công để người dân có thể tham gia thảo luận về ngân sách với những cải cách về pháp luật và thể chế quản trị ngân sách theo hướng minh bạch hơn.

Kết quả của khảo sát OBS 2019 cho thấy điểm xếp hạng của Việt Nam có sự cải thiện ở cả 3 trụ cột: minh bạch, sự tham gia và giám sát ngân sách. Cụ thể:

Ở trụ cột về công khai minh bạch ngân sách, Chỉ số công khai ngân sách quốc gia (OBI 2019), điểm xếp hạng về trụ cột công khai ngân sách của Việt Nam năm 2010 được đánh giá ở mức 14/100 điểm, năm 2012 đạt 19/100 điểm, năm 2015 đạt 18/100 điểm, năm 2017 đạt 15/100 điểm. Đặc biệt, từ năm 2015, khi Luật NSNN được sửa đổi (có hiệu lực từ năm ngân sách 2017), với nhiều điều khoản thúc đẩy mạnh mẽ công khai minh bạch ngân sách, đã góp phần cải thiện đáng kể chỉ số công khai ngân sách của Việt Nam. Theo đó, kết quả của kỳ khảo sát OBS năm 2019 đã ghi nhận những chuyển biến rõ rệt đó, nhờ vậy điểm xếp hạng của trụ cột công khai ngân sách đã tăng mạnh đạt 38/100 điểm, tăng 23 điểm so với kỳ đánh giá 2017. Sự tăng điểm mạnh ở trụ cột công khai ngân sách đã góp phần giúp Việt Nam tăng 14 bậc xếp hạng về công khai minh bạch ngân sách, đưa Việt Nam lên vị trí 77/117 nước. Việt Nam đã thực hiện công bố 7 trong 8 tài liệu ngân sách chủ chốt cần được công khai, gồm có Định hướng xây dựng dự toán ngân sách, Dự thảo dự toán ngân sách trình Quốc hội, Dự toán ngân sách đã được Quốc hội quyết định, Báo cáo ngân sách công dân, Báo cáo tình hình thực hiện dự toán ngân sách quý, Báo cáo tình hình thực hiện ngân sách năm và Báo cáo kiểm toán ngân sách. Nội dung thông tin được cung cấp trong 7 tài liệu được công bố cũng đầy đủ hơn so với kỳ khảo sát OBS 2017.

Ở trụ cột về sự tham gia trong OBS 2019, điểm trung bình về sự tham gia của 117 quốc gia tham gia khảo sát là 14 trên 100 điểm. Việt Nam đạt 11 điểm, tăng 4 điểm so với kỳ khảo sát OBS 2017. Tuy nhiên, kết quả này cho thấy, người dân được tham gia **HẠN CHẾ** vào tiến trình phê chuẩn ngân sách của Quốc hội trong quy trình ngân sách. Người dân cũng **ÍT** hoặc không được tham gia vào việc lập, thực hiện dự toán và kiểm toán ngân sách.

Ở trụ cột về giám sát ngân sách, Việt Nam là 1 trong số 30 nước có xếp hạng **ĐẦY ĐỦ** về vai trò giám sát của Quốc hội và Kiểm toán nhà nước trong giám sát ngân sách nhà nước, với điểm xếp hạng chung là 74/100 điểm, tăng 2 điểm so với kỳ khảo sát 2017. Trong đó điểm về vai trò giám sát của Quốc hội đạt 72/100 điểm và của Kiểm toán Nhà nước đạt 78/100 điểm.

2. Khảo sát chỉ số công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương (MOBI) 2019

Khảo sát MOBI kỳ 2019 được thực hiện độc lập bởi hai tổ chức thành viên của Liên minh minh bạch ngân sách (BTAP) là Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) và Viện Nghiên cứu Kinh tế và Chính sách (VEPR), đánh giá mức độ công khai ngân sách dựa trên các chỉ số về tính sẵn có, tính kịp thời, tính đầy đủ và tính thuận tiện của 6 loại tài liệu ngân sách bắt buộc phải công khai trên cổng thông tin điện tử, trang thông tin điện tử của các đơn vị. Hoạt động thực hiện khảo sát Chỉ số Công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương (MOBI) được thực hiện trong hai năm liên tiếp kể từ năm 2018.

Báo cáo MOBI 2019 đánh giá mức độ công khai ngân sách của 44 Bộ, cơ quan Trung ương trong đó 38 Bộ, cơ quan Trung ương là đơn vị dự toán và 6 cơ quan, tổ chức Trung ương được NSNN hỗ trợ.

Kết quả khảo sát MOBI 2019 cho thấy mức độ công khai ngân sách của các Bộ cơ quan Trung ương đã có sự cải thiện so với năm 2018, cụ thể điểm số trung bình đạt 21,2 điểm, tăng 10,2 điểm so với MOBI 2018. Trong số 44 Bộ, cơ quan Trung ương tham gia khảo sát MOBI 2019, có 1 đơn vị đạt mức công khai **TƯƠNG ĐỐI**, 8 đơn vị đạt mức công khai **CHƯA ĐẦY ĐỦ** thông tin về ngân sách. Năm 2018, 37 Bộ, cơ quan Trung ương tham gia khảo sát MOBI 2018 đều **ÍT** hoặc không công khai thông tin về ngân sách.

Có 31 trên tổng số 44 Bộ, cơ quan Trung ương có điểm khảo sát của kỳ MOBI 2019 (chiếm tỉ lệ 70,45%), cao hơn con số 17 Bộ, cơ quan Trung ương trong kỳ khảo sát MOBI 2018 (tỷ lệ 45,95%).

Trong xếp hạng MOBI 2019, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam có thứ hạng cao nhất với 73,17 điểm. Đây là đơn vị đạt điểm cao nhất về *tính đầy đủ* và *tính thuận tiện* của 5 trên 6 loại tài liệu được công khai đó là Dự toán năm 2020, Báo cáo tình hình thực hiện dự toán quý 1, 6 tháng, 9 tháng năm 2019 và Quyết toán năm 2018. Xếp thứ hai là Đài Truyền hình Việt Nam với 49,56 điểm quy đổi.

Có 24 Bộ, cơ quan Trung ương có công khai ít nhất một trong số 6 tài liệu quy định phải công khai trên cổng thông tin điện tử của đơn vị.

Có 7 đơn vị chỉ có điểm về tính thuận tiện (tức là có thư mục công khai ngân sách nhưng không có tài liệu kèm theo).

Có 18 trên tổng số 44 đơn vị công bố Dự toán ngân sách đơn vị năm 2020 (chiếm 40,91%), có 17 trên tổng số 44 đơn vị công bố Quyết toán ngân sách năm 2018 (chiếm 38,64%).

Có 8 đơn vị công bố Báo cáo tình hình thực hiện dự toán quý 1 năm 2019, 10 đơn vị công bố Báo cáo tình hình thực hiện dự toán 6 tháng năm 2019, 7 đơn vị công bố Báo cáo tình hình thực hiện dự toán 9 tháng năm 2019, và 8 đơn vị công bố Báo cáo tình hình thực hiện dự toán năm 2019.

Trong số 18 đơn vị có công bố tài liệu về Dự toán ngân sách năm 2020, chỉ có duy nhất 4 đơn vị công bố đúng thời hạn theo quy định là trong vòng 15 ngày kể từ ngày 31/12/2019. Đối với tài liệu về Quyết toán ngân sách năm 2018, chỉ có duy nhất một đơn vị (Thanh tra Chính phủ) trên tổng số 17 đơn vị có công khai thông tin công bố đúng thời hạn theo quy định. Các tài liệu còn lại gồm Báo cáo tình hình thực hiện ngân sách đơn vị 3 tháng, 6 tháng, 9 tháng và cả năm 2019 chỉ có được công khai đúng hạn bởi lần lượt 2, 4 và 2 đơn vị. Không có đơn vị nào không khai đúng hạn Báo cáo tình hình thực hiện cả năm 2019.

TS Ngô Minh Hương - Giám đốc Trung tâm Phát triển và Hội Nhập CDI, nhận định:

“Minh bạch ngân sách là công cụ giúp tăng niềm tin của người dân với Nhà nước. Ngân sách phân bổ cho các chính sách và chương trình được công khai cho người dân sẽ giúp cho việc thực thi chính sách được tốt hơn, từ đó tăng niềm tin của người dân với Nhà nước. Khi Nhà nước minh bạch ngân sách, đặc biệt là minh bạch việc phân bổ và sử dụng NSNN, cũng sẽ giúp người dân giám sát được việc tiền đóng thuế của họ được sử dụng một cách hợp lý, hiệu quả hơn.”

TS Nguyễn Đức Thành – Chuyên gia kinh tế cao cấp, thành viên Liên minh BTAP, nhận định: “*Kết quả của hai cuộc khảo sát (năm 2018 và 2019) về mức độ công khai ngân sách các cơ quan cấp Bộ và cơ quan Trung ương trong việc tuân thủ Luật Ngân sách 2015 cho thấy các cơ quan này dù mức độ cam kết đã được cải thiện, nhưng trên thực tế vẫn chưa tuân thủ đầy đủ các nội dung trong Luật Ngân sách. So với các địa phương thì các cơ quan trung ương hóa ra lại có cấp độ minh bạch kém hơn. Trong khi tất cả những điều này đã được quy định trong luật rồi. Tôi nghĩ các cơ quan trung ương cần gương mẫu hơn trong việc tuân thủ pháp luật, làm gương cho các đơn vị khác trên toàn quốc, trên cơ sở đó góp phần xây dựng nhà nước pháp quyền đầy đủ ở Việt Nam.*”

Kết quả của kỳ khảo sát MOBI 2019 cho thấy, các Bộ và cơ quan Trung ương đang nỗ lực công khai minh bạch ngân sách hơn và hoàn toàn có khả năng cải thiện được mức độ công khai, minh bạch ngân sách để thực hiện công khai theo quy định tại Thông tư 61/2017/TT-BTC và Thông tư 90/2018/TT-BTC thực thi luật ngân sách 2015.

Kết quả khảo sát chỉ số Công khai ngân sách OBI 2019 và Khảo sát công khai ngân sách Bộ, cơ quan Trung ương MOBI 2019 đều phản ánh những nỗ lực, cố gắng đáng được ghi nhận của Chính phủ và các cơ quan Trung ương của Việt Nam. Để tăng cường công khai minh bạch ngân sách trong thời gian tới, Chính phủ và các Bộ, cơ quan Trung ương cần có những cam kết cải thiện bền vững, lộ trình dài hơi và thực chất.

Thông tin liên hệ

Trung tâm Phát triển và Hội nhập

Địa chỉ: Tầng 16, số 169 Nguyễn Ngọc Vũ, Trung Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội

Email: info@cdivietnam.org

Website: <http://www.cdivietnam.org>

Điện thoại: (84 24) 3538 0100

Thông tin thêm

Cùng kỳ khảo sát 2019, bên cạnh chỉ số OBI 2019 và MOBI 2019, chỉ số công khai ngân sách tỉnh (POBI 2019) cũng sẽ được công bố vào ngày 8 tháng 7 năm 2020.

Khảo sát chỉ số công khai ngân sách tỉnh (POBI) được thực hiện từ năm 2017. Đây là năm thứ ba liên tiếp kết quả POBI được công bố.

Bộ ba chỉ số OBI, POBI, MOBI 2019 giúp cung cấp một bức tranh toàn cảnh về mức độ công khai ngân sách tại Việt Nam cả ở cấp Trung ương và Địa phương.